

Wychowanie dzieci a nowe technologie

Technologia przenika do kolejnych dziedzin naszego życia i staje się coraz większą jego częścią. W tym artykule postaramy się wytłumaczyć, że możliwe jest ujarzmienie technologii tak, by jej używanie pomagało nam w naszym osobistym rozwoju oraz byśmy uczyli tego nasze dzieci.

18-05-2015

Nowe pokolenia przychodzą na świat pełen połączeń, o których ich

rodzicom się nawet nie śniło. Bardzo szybko nurkują w świat internetu, portali społecznościowych, komunikatorów, gier online i konsoli. Ich pojętność w tej dziedzinie dotrzymuje kroku zawrotnej prędkości z jaką następuje technologiczny postęp.

Już od najmłodszych lat dzieci i młodzież mają dostęp do świata praktycznie bez granic, co z jednej strony jest wielką szansą, ale z drugiej strony związane jest z pewnym ryzykiem. Chcąc właściwie pokierować dziećmi w tej dziedzinie, rodzice muszą być świadomi zagrożeń i z zaangażowaniem towarzyszyć dzieciom w ich podróży po świecie wirtualnych możliwości.

Benedykt XVI zachęcał, byśmy nastawili się do dóbr “ery cyfrowej” pozytywnie, ponieważ: *“jeśli używa się ich mądrze, mogą one pomóc w zaspokojeniu pragnienia sensu,*

prawdy i jedności, które pozostaje najgłębszym pragnieniem człowieka“ [1]. Jednocześnie jednak nie możemy ignorować faktów, których dostarcza nam życie. Badania dowodzą, że dzieci, które zbyt długi czas spędzają przed ekranem narażone są na większe ryzyko zachorowań (m.in. otyłość), mają też większą skłonność do agresji i problemy w nauce.

Zaawansowane rozwiązania techniczne przenikają do kolejnych dziedzin naszego życia i stają się coraz większą jego częścią. W tym artykule postaramy się wytłumaczyć, że możliwe jest ujarzmienie technologii tak, by jej używanie pomagało nam w naszym rozwoju osobowym. Wychowanie zawsze wymaga pewnej dozy cierpliwości i myślenia strategicznego, ale jeśli mówimy o nowych technologiach kluczowa jest także wiedza rodziców i odrobina praktyki w tym zakresie, by byli oni w stanie wyrobić sobie

własne zdanie i właściwie pokierować dziećmi.

Dostęp do internetu jest coraz powszechniejszy, już nie tylko komputery, ale i tablety, smartphony oraz zwykłe telefony komórkowe, które mamy pod ręką niemal bez przerwy, umożliwiają swobodny kontakt z szeroką rzeszą odbiorców. Wysyłanie wiadomości, udostępnianie zdjęć, pisanie komentarzy odbywa się natychmiastowo i praktycznie nie jest obciążone żadnymi kosztami. Jednocześnie nie możemy już mieć pewności co do tego, kim faktycznie jest odbiorca udostępnianych przez nas treści i kiedy (i w jakim celu) je wykorzysta.

Doświadczenie ostatnich lat wskazuje, że nowe możliwości technologiczne to nie tylko kolejny sposób na poszerzenie grona odbiorców czy też nowy poziom

komunikacji, ale że przyczyniły się one do powstania nowego środowiska, obszaru [2], nowej płaszczyzny kultury, poprzez którą wyraża się własną tożsamość[3].

Zadaniem współczesnych rodziców chrześcijańskich jest nauczanie siebie i dzieci, jak uświęcać się w tym obszarze i jak ewangelizować to środowisko oraz pomaganie dzieciom w rozsądnym poruszaniu się po świecie cyfrowym i pokazanie im, że tu także można wyrażać tożsamość chrześcijańską.

Trzeba mieć na uwadze, że w dziedzinie nowych technologii postęp jest niezwykle dynamiczny i często niesie ze sobą przełomowe zmiany, nie ma więc sensu ustalanie sztywnej listy reguł, bo one szybko okazałyby się nieaktualne. Praca wychowawcza powinna skoncentrować się na formowaniu cnót. Tylko w ten sposób nauczymy

dzieci i młodzież kierować dobrze swoim życiem, porządkować pasje, kontrolować czyny i z radością przezwycięzać przeciwności, które staną im na drodze do osiągnięcia dobra. Jak zaznaczył papież Franciszek “ *problematyka ta nie jest zasadniczo natury technologicznej. Musimy zadać sobie pytanie: czy potrafimy, także w tej dziedzinie, nieść Chrystusa, a raczej doprowadzać do spotkania z Chrystusem?*” [4]

Równolegle, aby ochronić dzieci przed niepotrzebnymi zagrożeniami, powinniśmy zastanowić się, kiedy jest odpowiedni moment by pozwolić im na korzystanie z mediów elektronicznych i jaki nośnik jest odpowiedni do ich wieku. W wielu przypadkach możliwe jest zainstalowanie filtrów “w komputerach dostępnych dla dzieci, aby ochronić je tak dalece, jak to możliwe przed pornografią, seksualnymi prześladowcami i innymi

zagrożeniami" [5], Miejmy przy tym świadomość, że jedynym skutecznym, niezawodnym i zawsze dostępnym filtrem, jest dobrze uformowane sumienie i prawe życie.

Cnoty w rodzinie: rola dobrego przykładu

Rodzina jest szkołą cnót: *"wzrastają przez wychowanie, świadome czyny i wytrwałość w wysiłku. Łaska Boża oczyszcza je i podnosi"*[6]. W rodzinie uczymy się rozróżniać dobro od zła, to tu buduje się gmach cnót każdego dziecka.

Niektóre style życia ułatwiają dziecku spotkanie z Bogiem, inne wręcz przeciwnie. Logicznym jest, że chrześcijańscy rodzice dokładają starań, by uformować w dzieciach mentalność i serce chrześcijańskie oraz wkładają wysiłek by ich rodzina była szkołą cnót. Ich celem jest by każde ich dziecko, na poziomie adekwatnym do swego wieku,

potrafiło podejmować decyzje z dojrzałością ludzką i duchową. Korzystanie z nowych technologii to kolejny temat, który powinien pojawiać się w rodzinnych rozmowach oraz być uwzględniany przy ustalaniu domowych zasad.

Praktykowanie cnót w sposób konsekwentny przenika wszystkie aspekty życia. Jeśli będziemy wspierać dziecko, by nie było kapryśne przy jedzeniu, pomoże mu to prawidłowo funkcjonować także w świecie cyfrowym i vice versa.

Media pociągają każdego, nie tylko dzieci. Dlatego, jeśli jako rodzice chcemy dawać naszym dzieciom dobry przykład powinniśmy przede wszystkim wymagać od siebie. Jeśli dzieci będą świadkami naszych osobistych wysiłków same też będą miały więcej motywacji, by wymagać od siebie więcej. Poświęćmy czas na rozmowę z nimi, bądźmy uważnymi

słuchaczami, odłóżmy gazetę, przyciszmy telewizor, oderwijmy wzrok od telefonu i skupmy się na osobie, z którą rozmawiamy. A jeśli temat rozmowy jest poważny, zadbajmy o to, by nie rozpraszał nas telewizor, komputer czy tablet.

“Misja wychowawcza wymaga od rodziców wyrozumiałości, roztropności, umiejętności nauczania, a przede wszystkim zdolności kochania oraz starania się o dawanie dobrego przykładu”[7].

Kiedy są jeszcze mali

To dzieciństwo jest czasem, kiedy zaczyna się praktykowanie cnót i uczy się dobrze korzystać z wolności. To na ten etap przypada większość okresów sensorywnych, kiedy to rozwój charakteru przebiega z największą łatwością, można powiedzieć, że powstają wtedy autostrady, którymi będziemy potem przemierzać życie.

Nie chciałbym generalizować, ale doświadczenie wielu wychowawców wskazuje na to, że lepiej by dzieci nie posiadały na własność zaawansowanych urządzeń elektronicznych (tablety, smartphony, konsole do gier). Doradza się, by były one raczej wspólną własnością całej rodziny. Przez dzieci powinny być używane w przestrzeni wspólnej (kuchnia, pokój dzienny) w określonych ramach czasowych, z uwzględnieniem planu dnia, gdzie jest czas na naukę, wypoczynek i życie rodzinne.

Równolegle do poznawania przez dzieci możliwości i ograniczeń świata cyfrowego powinniśmy zadbać o to, by doceniły one wartość bezpośredniego kontaktu z człowiekiem, którego technika nie jest w stanie zastąpić. W odpowiednim momencie musimy im towarzyszyć w świecie cyfrowym niczym dobry górski przewodnik,

aby nie zrobili krzywdy ani sobie, ani innym. Dobrą okazją do głębszych rozmów. jest wspólne szukanie informacji w internecie, "tracenie czasu" z konsolą do gier czy wgrywanie nowych aplikacji na smartphona. *"Rodzice i dzieci powinni razem rozmawiać o tym, co oglądają i czego doświadczają w cyberprzestrzeni; pomocne będzie także dzielenie się doświadczeniem z innymi rodzinami dzielącymi te same troski i wartości"* [8].

Nie byłoby rozsądne pozwalać dzieciom w tym wieku na stały dostęp do internetu. Lepiej, by miały ustalony konkretny plan, kiedy, gdzie i jak długo, mogą z niego korzystać (i by nie korzystały z niego w nocy). Jednocześnie należy pouczyć je jak unikać zagrożeń oraz zapewnić, że zawsze mogą liczyć na naszą pomoc i wsparcie. Tak jak nauczał św. Josemaría, *"ideał rodziców konkretyzuje się raczej w tym, by stać*

się przyjaciółmi swoich dzieci: przyjaciółmi, którym powierza się swoje troski; z którymi omawia się problemy; od których oczekuje się skutecznej i życzliwej pomocy" [9].

Nastolatki

Osiągając wiek dojrzewania nasze dzieci zaczynają z coraz większą siłą i przekonaniem powtarzać postulaty o wolności, których sensu często sami nie potrafią jeszcze właściwie odczytać. Nie oznacza to, że powinniśmy pozbawić ich przynależnej im autonomii, nasze zadanie jest dużo trudniejsze: pokazać im jak korzystać z wolności w sposób odpowiedzialny. Tylko wtedy będą w stanie poszerzyć swoje horyzonty i postawić sobie wyższe cele. Jak podkreślił papież Benedykt XVI *“wychowywać znaczy dawać drugiej osobie autentyczną wiedzę, w której zawiera się światło wiary, by weszła w relację ze światem;*

wyposażyć je w wystarczającą liczbę elementów uporządkowanych przez myślenie, uczucia i rozsądek" [10].

W wieku dojrzewania wychowanie odbiera się w duchu wolności i w oparciu o logiczne reguły życia rodzinnego, gdzie podstawowym narzędziem rodzica jest dialog. To ważne by wyjaśnić przyczyny wymaganych przez nas zasad, które przez młodych mogą być postrzegane jako zbędny formalizm; a także głębokie racje wymagań, które mogą być interpretowane jako ograniczenia, a które w rzeczywistości wcale nie są barierami, a raczej otwartymi na oścież drzwiami do silnej osobowości, która potrafi iść pod prąd. Skuteczniejsze będzie pokazanie im zalet danej cnoty, przywołując do głosu wielkie ideały, które wypełniają ich serca aż po brzegi: lojalność względem przyjaciół, szacunek do innych,

zalety życia skromnością i umiarkowaniem itd.

Rodzice ułatwiają sobie to zadanie poprzez poznanie zainteresowań dzieci i spędzanie z nimi czasu na wspólnym hobby. Nie chodzi o szpiegowanie, ale o wytworzenie płaszczyzny porozumienia i zaufania, by czuły się bezpiecznie opowiadając o swoich pasjach. Wielu młodych ludzi pisze blogi i używa portali społecznościowych, a ich rodzice nigdy nie mieli okazji przeczytać żadnego z ich tekstów czy komentarzy. W takiej sytuacji dziecko może sądzić, że to co robi nie interesuje lub nie podoba się jego rodzicom. Tymczasem regularna lektura internetowych wpisów dziecka może być dla wielu rodziców wielkim zaskoczeniem i odkryciem oraz tematem ubogacającym rozmowy i życie rodzinne.

W procesie wychowawczym młodzieży warto podkreślić również wagę umiarkowania i oszczędności zarówno w ilości jak i jakości posiadanego sprzętu (gadżetów, programów, aplikacji itp.). Warto uczyć świadomego rezygnowania nie tylko z pokrycia kosztów sprzętu czy oprogramowania, ale też *“z robienia wszystkiego, co się chce, ulegania namiętnościom, przechodzenia od jednego doświadczenia do drugiego bez rozeznania, podążania za obowiązującą modą”* [11] co w wielu przypadkach jest zachowaniem narzuconym przez działalność marketingową koncernów, z którego nie tak łatwo się uwolnić.

Konieczne będzie także pokazać im jak panować nad czasem, który spędzają korzystając z portali społecznościowych, konsoli video, grach online, itp. Zaproponowanie im takiego stylu życia wymagać będzie wielu tłumaczeń i przede

wszystkim dobrego przykładu i konsekwencji rodziców: spójne życie to najlepszy sposób porozumiewania się sprzyjający atmosferze miłości i wolności.

Umiejętność wyjaśnienia naszych wymagań nie wymaga zaawansowanej znajomości techniki. W wielu przypadkach zasady zachowania, których wymagamy od naszych dzieci w kontekście cyberprzestrzeni, nie odbiegają od tych, które odnoszą się do zachowania w przestrzeni publicznej: dobre maniery, powaga i skromność, wzajemny szacunek, opanowanie ciekawości, panowanie nad sobą itd.

Uwzględniając wiek dziecka, istotne jest prowadzenie z nim głębokich rozmów na tematy związane z wychowywaniem uczuć i rozwojem prawdziwej przyjaźni. Warto przypominać dzieciom, że wszystko,

co publikowane jest w internecie może być czytane przez nieokreśloną liczbę odbiorców na całym świecie oraz, że prawie wszystko co robimy przy użyciu urządzeń cyfrowych pozostawia ślad i może być dostępne poprzez wyszukiwarki jeszcze przez wiele lat. Świat cyfrowy jest ogromną przestrzenią, w której trzeba poruszać się z naturalnością ściśle połączoną ze zdrowym rozsądkiem. Skoro na ulicy nie przychodzi nam do głowy, by porozmawiać z pierwszą lepszą mijaną przez nas osobą, tym bardziej w internecie. Płynna komunikacja w rodzinie pomoże im zrozumieć to wszystko i stworzyć atmosferę zaufania, w której bez przeszkód wyrazić można niepewność i rozwiązać wszelkie wątpliwości.

Juan Carlos Váscenez

@jucavas

Grudzień 2013

Niniejszy artykuł oraz inne z zakresu tematycznego udostępniamy w wersji elektronicznej:

- "[Technologie cyfrowe i życie chrześcijańskie.mobi](#)"
 - "[Technologie cyfrowe i życie chrześcijańskie.epub](#)"
-

[1] Benedykt XVI, Orędzie na 45. Dzień Środków Społecznego Przekazu 2011 <https://www.opoka.org.pl/aktualnosci/news.php?s=opo....>

[2] Benedykt XVI, Orędzie na 47. Dzień Środków Społecznego Przekazu 2013.

[3] Benedykt XVI, Orędzie na 43. Dzień Środków Społecznego Przekazu 2009.

[4] Franciszek, Audiencja dla uczestników Zgromadzenia

Plenarnego Papieskiej Rady ds.
Środków Społecznego Przekazu.
(21 września 2013) [https://
w2.vatican.va/content/
francesco/pl/speeches...
co_20130921_plenariapccs.
html](https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/co_20130921_plenariapccs.html).

[5] Papieska Rada ds. Środków
Społecznego Przekazu Kościoła
Internet, punkt 11 (Watykan, 22
lutego 2002) [https://
www.niedziela.pl/artikul/
1507/3/KosciolaInt....](https://www.niedziela.pl/artikul/1507/3/KosciolaInt....)

[6] Katechizm Kościoła
Katolickiego, nr 1839.

[7] Św Josemaría, To Chrystus
przechodzi, nr 27.

[8] Papieska Rada ds. Środków
Społecznego Przekazu Kościoła
Internet, punkt 11 (Watykan, 22
lutego 2002) [https://
www.niedziela.pl/artikul/
1507/3/KosciolaInt....](https://www.niedziela.pl/artikul/1507/3/KosciolaInt....)

[9] Św Josemaría, To Chrystus przechodzi, nr 27.

[10] Benedykt XVI, Do Zgromadzenia Ogólnego Konferencji Episkopatu Włoch (27 V 2008) "Odpowiedź na kryzys wychowawczy", nr 11.

[11] Franciszek, Bazylika Matki Boskiej Większej w Rzymie Sobota, 4 maja 2013, nr 3.

.....

pdf | dokument generowany
automatycznie z [https://
dev.opusdei.org/pl-pl/article/
wychowanie-dzieci-a-nowe-technologie/](https://dev.opusdei.org/pl-pl/article/wychowanie-dzieci-a-nowe-technologie/)
(08-08-2025)